

Traditie als tegenwicht tegen sluipende subjectivering

*Het 'klassieke' is geen
museumstuk, maar
datgene wat beproefd en
vol zeggingskracht is*

Het wordt de hoogste tijd dat wij als protestanten meer sympathie gaan opbrengen voor de traditie. Uiteraard blijft de Bijbel voor ons de uiteindelijke bron van gezag. Maar hebben we, vanwege de nadruk op het persoonlijke geloof, wel voldoende oog voor de waarde van de *overlevering*? Zou juist in onze wisselvallige tijd de traditie niet een steviger bron van gezag moeten zijn?

Door **Gerrit Immink**

Kerkelijke tradities hebben tegenwoordig de wind niet mee. Het leefklimaat is overwegend seculier en wie in zijn gedrag en opvattingen in het spoor van een geloofstraditie gaat, die zou –zo luidt de seculiere gedachtegang– niet echt vrij zijn en zich laten leiden door vooroordelen.

Toch lijden we tegenwoordig niet alleen aan deze kwaal van de moderne cultuur. Er is ook sprake van een innerlijke verleiding die diep verscholen ligt in de ziel van het protestantisme: het doorslaande subjectivisme. De spontane en vrije geloofsexpressie, die voortvloeit uit de onmiddellijke werking van de Heilige Geest in het gemoed –die vormt vaak de spil van het geestelijke leven. Het dogma en de belijdenis, het kerkelijk instituut en de ambten, de vaste vorm van de liturgie en de klassieke formulieren voor de sacramentsbediening – dat zijn tweederangs uitingen, zo luidt de gedachtegang. Het zijn theologische formuleringen die onder het beslag van menselijke redeneringen tot stand zijn gekomen. Ze zijn te afstandelijk en te objectief en vormen een bron van verstarring.

Heilsfeiten

Er is echter een fundamentele reden waarom wij niet om de traditie heen kunnen. Dat is namelijk het Evangelie zelf, de goede boodschap van Jezus Christus. Jezus is geboren in Bethlehem en gestorven in Jeruzalem. Dat gebeurde ongeveer tweeduizend jaar geleden. Zijn leven, sterven en opstanding vormen het fundament van het christelijk geloof. We noemen dat de *heilsfeiten*. In die gebeurtenissen toen en daar ligt onze redding besloten. En zonder die gebeurtenissen zou er nu geen christelijke kerk zijn.

Het bijzondere van heilsfeiten is dat ze heil teweegbrengen. Ook voor ons hier-en-nu, tweeduizend jaar later. Enerzijds ligt dat opgesloten in het unieke en plaatsbepalende leven en verlossingswerk van Jezus Christus. Anderzijds worden wij door het geloof met Hem verenigd en delen wij in de vruchten van Zijn verlossing.

Met name de apostel Paulus heeft met kracht naar voren gebracht dat wij door het geloof met Jezus Christus worden verenigd en dat Zijn kruis en opstanding zo levende werkelijkheid worden in ons leven hier-en-nu. Hij heeft zelf die openbaring van Jezus aan den lijve ondervonden en schrijft daarom onomwonden: “Ik ben met Christus gekruisigd; en niet meer ik leef, maar Christus leeft in mij.” (Gal. 2:20)

‘Buigen protestanten niet te veel mee met de vergeestelijking van het geloof in Jezus Christus? Daarmee bedoel ik: wordt Christus voor ons niet al te vaak ingewisseld voor Christus met ons en in ons?’

Prof. dr. Gerrit Immink is emeritus hoogleraar praktische theologie aan de Protestantse Theologische Universiteit en schreef onlangs *Overtuigd gereformeerd. Met sympathie voor de traditie* (uitg. Groen, Heerenveen)

Komen alle kaarten hierdoor op de geestelijke vereniging met Christus te liggen? Neen, want juist Paulus is, omdat hij zichzelf een “ontijdig geborene” noemt, aangewezen op de betrouwbare overleving van Jezus die stamt uit de kring van de ooggetuigen (denk daarbij bijvoorbeeld aan Petrus). De ooggetuigen leggen getuigenis af van het leven, het lijden en sterven en de opstanding van de Heere Jezus. De neerslag daarvan vinden we in de vier evangeliën. Paulus zegt dan ook dat hem dat overgeleverd is. “Want ik heb u ten eerste overgeleverd wat ik ook ontvangen heb, dat Christus gestorven is voor onze zonden...”. (1 Kor. 15:1-3) Zelf ontvangen en weer overleveren – dat is formulering van *traditievorming*.

Tegen subjectivering

Het tegenwicht van klassieke orthodoxie tegen de sluipende subjectivering is meer dan ooit geboden. Het ‘klassieke’ is geen museumstuk, maar datgene wat beproefd is en haar zeggingskracht heeft behouden. Zoals de kerkelijke feesten, de viering van de sacramenten, het christelijk dogma en eeuwenoude vormen van liturgie. Die overstijgen de subjectieve interpretatie. Sterker nog, ze maken de subjectieve beleving pas echt mogelijk. Dit brengt mij tot de volgende punten van aandacht.

Buigen protestanten niet te veel mee met de *vergeestelijking* van het geloof in Jezus Christus? Daarmee bedoel ik: wordt Christus voor ons niet al te vaak ingewisseld voor Christus met ons en *in ons*? Denk bijvoorbeeld aan de invloed van de publicaties van Samuel Wells. Het plaatsbekledende werk van Jezus Christus wordt gaandeweg opgezogen in het werk van de Heilige Geest.

Hebben we in de gereformeerde orthodoxie nog voldoende oog voor het fundament van de *heilsfeiten*? De verzoening is toch “voor eens en altijd” volbracht toen Jezus “Zichzelf offerde” (Hebr. 7:27)? Dat was het geding met Rome: het kruisoffer is het fundament en niet het misoffer. Verschuift dat fundament nu naar de *geestelijke deelname* van de gelovige mens?

Komt het in de prediking nog wel tot *verkondiging* en tot de oproep tot *geloof*? We komen alleen tot echte verkondiging als we spreken over “de grote werken van God” (Hand. 2:11). En de oproep tot geloof hangt direct samen met de waarheid en betrouwbaarheid van Gods genadige belofte.

Hechten we nog waarde aan de *klassiek-gereformeerde liturgie*? Dat is een eigensoortige traditie die zich qua vorm en stijl best mag onderscheiden van de protestants-oecumenische en van de evangelische liturgie. De lezing van de Tien Geboden en/of schuldbelijdenis en genadeverkondiging spelen daarin een prominente rol. Bovendien heeft de sacramentsbediening een eigensoortige vorm en stijl.

Bij dit alles: Hebben we nog wel zicht op de scheppingsleer? Of hebben we de moeilijke vragen rond schepping en voorzienigheid voor het gemak maar ondergebracht bij de eschatologie? Dat werkt de vergeestelijking in de hand.

Daarom, nogmaals: Zou juist in onze wisselvallige tijd de traditie niet een steviger bron van gezag moeten zijn? ■